

in te insurrexerit lupus, petram cape, et fugit. Petra tua Christus est, Si ad Christum confugias, fugit lupus, nec terrere te poterit. Hanc petram quaesivit Petrus, cum titubaret in fluctibus (59), et invenit; quia dexteram amplexus est Christi.

Turturcula ipsa, in fugam lupum ponit.

20. Quantam Dominus etiam minusculis infudit prudentiam! Turtur nido suo, ne pullos suos incurset lupus, squillae (60) folia superjacet. Novit enim quod hujusmodi folia lupi fugere consueverint. Novit avicula quomodo posteritatem foveat suam: et tu ignoras, tu negligis quomodo adversum lupos nequitiae spiritibus (61) posteritatem vitae hujus habeas tutiorem?

[59] Vide. Matth. XIV, 24, et seq.

[60] Seu scilla, scilla marina, planta quae in silvis seu plagis arenacis crescit.

[61] Ephes VI. 12.

V.

ELEPHANTUS.

(HEXAEMERON VI, P. 124-125.)

Ea quae elephantem, ab aliis animalibus distinguunt: promulscis, inflexibilitas, genua. Innitens in arborem, dormit.

1. Elephanteus prominentem promulscidem habet, quia, cum sit eminentior cunctis (1), se inclinare ad pascendum non potest. Itaque ejus ad colligendum cibum utitur ministerio. Ea immani bestiae largi patus infundit humorem; ideoque concava est, quo ad restinguendam tantae be-

[1] Cunctis [animalibus.]

lluae sitim plenos lacus hauriat, aut collecto flumine possit inundare potantem. Cervix sane minor est quam poscat tanti corporis moles; ne ea quoque oneri magis esset quam usui. Ideoque nec genua inflectit, quia rigidioribus opus fuit cruribus, quo velut columnis tanta possit membrorum machinan sustinere. Calcaneum leviter incurvat; rigent cetera pedum a summo usque ad imum (2). Nec, sicut in ancylas (3) nos saepe deponimus, ita se etiam bestia potest tanta deflectere; meritoque non volvendi se neque curvandi usum cum ceteris animantibus potest habere communem. Fulcitur (4) hinc inde trabibus maxi-

[2] *Elephantus enim genua non habet.*

[3] *Ancylae, verbum grecum, de curibus derivabatur, unde etiam angulus derivatur, curbamen brachii, codus.*

[4] *Fulcitur, in mediis significatione, Solidatur.*

mis, ut in somno aliquantulum sine paericulo reflectatur; quia pes ejus nulla artuum conjunctione distinguitur. Mansuetis igitur, veluti quaedam fulcra, eorum, quibus hic usus (5) est, parantur ingenio: feris autem et agrastibus, quia nemo hujusmodi, quibus sustentari queant, fulcra substernit, hinc venit nsus periculi.

Illud est medium ad eum capiendum. Si propter ebur insidias ei pares.

2. Namque arbori innixi aut costas fricant, aut in somno sese relaxant quæ nonnunquam victa atque inflexa tanto corpore frangitur: ille vero, qui sese in eandem re-

[5] *Hic usus, scilicet, usus elephantorum, qui de eis deserviunt. In fine autem cap. dicitur: iis venit usus periculi: idem est ac, experiuntur periculum.*

fuderat (6), corrui, nec erigere atque elevare se potest; ibique jacens interit aut gemitu suo proditus sternitur, dum ventre ceterisque juxtà mollioribus (7) ad vulnus patet. Nam dorsum ejus ceteraque exteriora non ulla facile solent tela penetrare. Sunt autem qui propter ebur has illis in-

[6] Fundere membra in herbam, pro-
jicere sua membra in herbam. S. Ambrosius
dicere non poterat: sese in arborem fuderat,
Elephantus non est in arborem nisi propin-
cus, refusus, reclinatus.

[7] Mollioribus, substantivi locum habet,
vide, adverbum justa, potest esse sic, ceteris
et mollioribus, quod hoc modo augmentum
habet, vel pro adjectivo, vel pro quae justa
sunt: sic in Tito-Livio, omnes circa populi:
omnes populi circumvecini. Terentius ait:
heri semper lenitas: constans dulcedo alicu-
jus.

sidias parent; ut arbores eas, quibus se applicare consueverint, ex alia parte, qua infrequentior usus (8) ei sit, aliquantulum recidant, ut, reflectente se elephanto, pondus membrorum ejus sustinere non possit, ruinamque ejus arcessat.

S Ambrosii argumentationes, adversus eos,
qui de hac naturale in elephante, conformitate
criticem faciunt. Quae de hoc animale homines
deportantur, maxime ad belandum valent.

3. Sed si quis ista reprehendit, reprehendat etiam altitudines aedificiorum; quia sitius gravem minantur ruinam, et difficilius lapsa reparantur. Verum si illa aut propter pulchritudinem, aut propter speculam frequenter attollimus; haec quoque in ele-

[8] Usus, scilicet se applicandi.

phantis probare debemus, quia magnum rebus bellicis usum ministrant. Indi gens Persarum (9) ferox bellis, valida sagittis omnique telorum jactu, quia de superioribus ad inferiora validiore nisu tela torquentur, acies eorum (10) velut gradientibus turribus septa procedit. In mediis campis tanquam de muro dimicant; et velut in arce quadam et specula collocati, spectant magis bella quam subeunt. Ita alieni a periculo videntur, tuti molibus bestiarum. Quis enim eas adire audeat, cum desuper jaculis facile figatur, inferius elephantorum conteratur incursum? Denique cedunt illis acies et armatorum cunei, et castra illa quadrata (11) solvuntur. Intolerabili nam-

[9] Gens Persarum, Parthi.

[10] Diversa constructio quae alibi imbenitur, notetur. Inde gens Persarum, quod minuitur per incidentes phrases sequentes.

[11] Famossa (illa) castra quadrata.

que impetum in hostes ruunt; ut nullo agmine bellatorum, nulla constipatione militum, nullo clypeorum retardentur obiectu: velut quidam mobiles montes versantur in proeliis, et ut colles alto eminent vertice, mugitus fragore omnium perturbant confidentiam. Quid his faciat pedes, quamvis lacertis validus et manu promptus, cum sibi septus armatorum populis gradienti munus occurrat? Quid faciat eques, cum equus ejus perterrefactus tantae bestiae immanitate diffugiat? Quid faciat sagittarius, cum desuper ferrata virorum corpo-

Interesset nobis legere, quod dictum fuit, tam in antiquitate, quam in media aetate, de Elephantorum utilitate in bello, quod imbenitur in optimo operi coroneli Armandi [Paris 1843] Tactica bona docet, hoc exemplum esse analogum, cum eo quod artificialiter, diebus nostris operatur.

ra jaculi ictum sentire non possint; bestia quoque nec nuda facile penetrabilis ferro sit, et munita loricis, obvias sine sui periculo acies secet, et conterat turmas?

Aetas incredibile ad quam elephantus pervenire possit; quod de sua particolare constructione provenit.

4. Itaque ut immensa aedificia, ita elephanti fundamentis validioribus sustinentur: alioquin imparibus (12) fulti pedibus, intra brevem laberentur aetatem. Nunc autem et trecentis et amplius feruntur annis (13) vitam producere; quia omnia sibi ad magnitudinem membra conveniunt. Ideo—

[12] Imparibus, scilicet, tanto oneri sustinendo.

[13] Aliqui antiqui auctores idem asserunt, de 500 annis. Buffon asserit, Elephantum saltem 200 annos, viviturum erit.

que non distincti, ut nobis, sed compacti artus sunt, quo sint robustiores. Quam cito hominibus, si diu steterint, aut velocius cucurrerint, vel jugiter ambulaverint, genua vexantur et plantae! Conjuncta enim et articalata facilius quam concreta atque solidata aut doloris sensum, aut casum offensionis admittunt.

De dentibus, suaque promulscide.

5. Et quid miraris, si vestiti armis timentur; quandoquidem dentibus suis tanquam naturalibus spiculis semper armati sunt? Promulscide sua quidquid involverint, frangunt; pede vero quidquid compresserint, velut quodam lapsu ruinae ingentis exanimant. Involvunt promulscide nemora ad sui escam, et quasi quidam altissimi dracones, serpentinis, quos ceperint, spiris flagellant. Plerumque eas in orbem colli-

gunt, maxime cùm de terra cibus legitur, aut potus hauritur. Documento itaque nobis sunt, quod nihil superfluum sit creatum; et tamen haec tantae molis bestia, subiecta nobis, imperiis servit humanis.

VI.

MARE.

HEXAEMERON III, P. 41-42.

Maris polchritudo, quam Deus sic disposuit ut per decorem creaturae in creatorem ipsum pervenire valeamus.

1. Vidit Deus quia bonum mare (1).

[1] Genes, 1, 10.

Etsi pulchra sit species hujus elementi, vel cum surgentibus albescit cumulis ac verticibus undarum, et cautes nivea rorant aspergine, vel cùm aequore crispanti, clementioribus auris, et blando (2) serenae tranquillitatis purpurascentem praefert colorem, qui eminus spectantibus frequenter offunditur, quando non violentis fluctibus vicina tundit littora, sed velut pacificis ambit et salutat amplexibus (quam dulcis sonus, quam jucundus fragor, quam grata et consona resultatio (3)!) ego tamen non oculis

[2] Blandum, ut subjunctivum.

[3] Resultatio, *Repercussio*, *eleganter de lumine et sonis dicitur. Hoc verbum secundi membri, initium est, referens ad Etsi pulchra sit, construe.* Ego tamen arbitrator decorem creaturae, non aestimatum oculis, sed definitum, secundum rationem operationis, convenire iudicio operatoris.

aestimatum creaturae decorem arbitror, sed secundum rationem operationis iudicio operatoris convenire et congruere definitum.

Magna maris utilitas.

2. Bonum igitur mare; primum quia terras necessario suffulcit (4) humore, quibus per venas quasdam occulte succum quendam haud inutilem subministrat. Bonum mare, tanquam hospitium fluviorum, fons imbrium, derivatio alluvionum, invectionis commeatuum, quo sibi distantes populi copulantur, quo proeliorum (5) removen- tur pericula, quo barbaricus furor clauditur,

[4] Suffulcire, ut sustinere et sustentatio, particulariter de cibo sumendo. *Hora- cio, repasum nominat; stomacho fultura ruen- ti.*

[5] Proelium et bellum, unum pro al- tero, sumitur.

subsidium in necessitatibus, refugium in periculis, gratia in voluptatibus, salubritas valetudinis, separatorum conjunctio, itineris compendium, transfugium laborantium (6), subsidium vectigalium, sterilitatis ali- mentum. Ex hoc pluvia in terras trans- funditur; siquidem de mari aqua radiis so- lis hauritur, et quod subtile ejus est, rapi- tur: deinde quanto altius elevatur, tanto magis etiam nubium obumbratione friges- cit, et imber fit, qui non solum terrenam temperat siccitatem, sed etiam jejuna arva foecundat.

Plagae maris, sanctitatis asilum.

3. Quid enumerem insulas, quas velut

[6] *Eorum qui super terram penam ha- bent, in mare sollatium semper inveniunt; vel in locis quibus mare eos deportat.*

monilia plerumque praetexit(7)? in quibus ii qui se abdicant intemperantiae saecularis illecebris, fido continentiae proposito eligunt mundo latere, et vitae hujus declinare dubios anfractus. Mare est ergo secretum temperantiae, exercitium continentiae, gravitatis secessus, portus securitatis, tranquillitas saeculi, mundi hujus sobrietas, tum fidelibus viris atque devotis (8) incitativum devotionis, ut cum undarum leniter

[7] Praetexit, scilicet terris. Super eas insulas fidei, et terras decertas magna fidelium multitudo, olim pervenerunt, ut anachoretici vitam solitariam instituerent, in abstinentia et contemplatione.

[8] Devotus, non in sensu pietatis, sicut in christiana latinitate, idem erat ac, in antiquitate, devotus, consecratus, cum dativo utebatur: Positum solitarie significabat deditus, traditus à se in mortem.

alluentium sono certent cantus psallentium, plaudant insulae tranquillo fluctu um sanctorum eboro [9].

Mare, fidelium coetuum im ago.

4. Unde mihi (10) ut omnem pelagi pulchritudinem comprehendam quam vidit

[9] Hic notatur verba, hymnis sanctorum personent quae non sunt nisi precedentis phrasae explicatio, et quam ipse auctor, augere non potuit. Plaudere, dicitur de sonitu, ab aliqua agitatione productum. Aves plaudunt alis, plaudunt rostro; dic sic: resonent: ut Glosa inteligit, personent. Fluctum in duplici sensu, de undis, et maris ondulazione [pro dici asi] de chanticis armoniosis.

[10] Unde mihi.....et...detur: id est, unde mihi venerit, hoc, vel facultas de...vel cum ellipse: Unde hoc?

operatur? Et quid plura (11)? Quid aliud ille concentus undarum, nisi quidam concentus est plebis? Unde bene mari plerumque comparatur Ecclesia, quae primo ingredientis populi agmine totis vestibulis uudas vomit; deinde in oratione totius plebis tanquam undis reflectibus stridet, cum responsorii psalmodum, canto virorum, mulierum, virginum, parvulorum, consonus undarum fragor resultat. Nam illud quid dicam (12), quod unde peccatum abluit, et sancti Spiritus aura salutaris aspirat?

Dei invocatio.

5. Det nobis Dominus illa successuum flumina prospero ligno (13) currere, tuto

[11] *Supple dicam.*

[12] *Quid dicam illum... Quid dixerim de illud quod...*

[13] *Prospero ligno, en loco de prospere*

portu consistere, nequitiae spiritualis graviora quam ferre possumus tentamenta nescire, fidei ignorare naufragia, habere pacem profundam: et si quando aliquid sit, quod gravis nobis saeculi hujus excitet fluctus, evigilantem pro nobis habere gubernatorem Dominum Jesum, qui verbo imperet, tempestatem mitiget, tranquillitatem maris refundat (14).

re navi, vel feliciter vehente, cum allusione crucis salutaris, felix lignum. Acusativum successum flumina, de currere dependet, qui cum acusativum constructum, dicitur alligoties de itineribus maritims, sicut in Virgili versiculo. En. III, 129:

Vela damus vastumque cava trabe currimus
aequor.

[14] *Refundat, Matth XIV, 24 et seq.*

VII.

MARIS CONTINUATIO.

(HEXAEMERON. V, P. 93-95.

Maris Atlanticum et ejus celes.

1. Veniamus ad atlanticum mare. Quam ingentia illic et infinitae magnitudinis celes! Quae si quando supernatant fluctibus, ambulare insulas putes, montes altissimos summis ad coelum verticibus eminere. Quæ non in acta (1), nec in littoribus, sed in

[1] Acta, *verbum grecum significat locum, ubi unda extinguuntur seu ripa, quae particulariter dicitur de loco formoso; et qui causa recreationis videtur.*

Atlantici maris profundo feruntur videri, ut eorum conspectu nautæ a navigandi in illis locis praesumptione revocentur, nec secreta elementorum adire sine supremo terrore mortis usurpent (2)

Admirabilis Maris productiones. Suarum undarum motus, corpora solida pulchrioraque produunt. Sal, Coralle, Margarita, Linum maritimum, et purpura.

2. Sed jam assurgamus ipsi de profundo maris, et aliquantulum sermo noster emergat, atque ad superiora se subrigat (3); spectemus ea quae usitata multis, et plena sint gratiae: quomodo aqua in salis vertatur soliditatem, ut ferre saepe caeda-

[2] Usurpare, *in sensu usurpandi, id est, apropiandi injuste aliquid.*

[3] *Plurimis lacis, propositio sub significat motus aliquod.*

tur; quod de Britannicis salibus (4) nihil mirum, qui in speciem marmoris validi, ejusdem metalli niveo candore resplendent, salubres corporis cibo, et potui nimis grati: quomodo etiam non indecorus lapis corallium in mari herba sit, si in aerem transferatur, in lapidis firmitatem solidetur; unde etiam ostreis pretiosissimam margaritam natura infixit; quomodo eam maris aqua in tam molli carne solidaverit. Quae difficile apud reges inveniuntur, ea in littoribus quasi vilia jacent vulgo, et in saxis asperis et cautibus colliguntur. Aureum

[4] *Gemalis sal.* In terminis analogis loquitur Plinius de hoc: Sunt et montes salis nativi, ut in Indis Oremenus, in quo lapicidinarum modo caeditur renascens... Effoditur et e terra...in Cappadocia. Ibi quidem caeditur specularium lapidum modo (Hist. nat., XXXI, ep. 39).

etiam vellus (5) aqua nutrit, et lanam in memorati (6) speciem metalli gignunt littora, cullus colorem nullus adhuc eorum, qui fucis diversis obducunt vellera, imitari potuit: adeo naturae maritimae gratiam humana implere nescit industria! Scimus qua sollicitudine vellera ovium etiam minus pretiosa curentur; sin licet optima, nequaquam tamen his fucus innascitur: hinc naturalis color est, quem nullus adhuc aequavit; hoc quoque piscis est vellus. Sed et ipsi murices, qui insigne dant regium, sunt maritimi.

[5] *S. Ambrosius loquitur de Bisun, seu linum maritimum quod in ostris recolligitur.*

[6] *Memorati (vel dicti) metalli, id est, aurum.*

Navegationis stupor et utilitas; equorum currumque inutilitas.

3. Et quae pritorum gratia, vel hor-
torum amoenitas potest caerulei maris ae-
quiparare picturam? Aurum licet in pratis
flores refulgeant, auri quoque folgorem in
mari lana resplendet: et illi cito marces-
cunt, ista diuduratura servatur. Lilia in
hortis eminus nitent, vela in navibus: hinc
odor, illic ventus aspirat. Quae utilitas in
folio! in navibus quanta commercia! Lilia
suavitatem narium, vela hominum salutem
invehunt. Adde pisces salientis, et delphi-
nas ludentes: adde rauco sonantes fluctus
murmure: adjice currentes naves ad littora,
vel de littoribus exeuntes. Et cum e car-
ceribus (7) mittuntur quadrigae, quanto

[7] Carceres, locum ubi includuntur om-
nia necessaria, et quod aperitur, signo facto.

studio spectantium et amore certatur! equus
tamen in vanum currit, non in vanum na-
vigia: ille in vanum, quia vacuus; ista ad
utilitatem, quasi plena frumenti. Quid his
gratius, quae non verbere aguntur, sed
ventorum spiramine; ubi nemo refragatur
(8), sed omnes fautores sunt: ubi nemo
vincitur quicumque pervenerit, sed omnes
puppis (9) quae pervertae fuerint, coro-
nantur; ubi palma merces salutis, victoria
pretium regressonis est. Quantum enim
distat inter directus cursus ac reflexos! is-
ti perpetuantur, hi resolventur. Adjunge
remigiis contexta littora, quibus vexillum
(10) exeundi aura de caelo est. Itaque

[8] Ubi nemo refragatur. Quia in circo
unusquisque eorum qui pugnam faciunt, in-
ter ipsos spectatores, adversarium suum im-
veniunt.

[9] Puppis, pro nave sumitur.

[10] Vexillum à veho derivatur, et abre-

aurigae plausum iuanem referunt: hi solvunt vota servati.

Jonas in mare salutem recuperat, quam super terra perdiderat. S. Petrus in mare Christum Jesum confessus est, quem in terra negabit.

4. Quid de Jona dignum loquar, quem cetus excepit ac vitam, reddidit ad prophetandi gratiam? Emendavit aqua, quem terrena deflexerant: psallebat in utero ceti, qui moerebat in terris. Et ut utrisque redemptionis non praetereatur elementi, terrarum salus in mare ante praecessit, quia signum Filii hominis signum Jonae (11); sicut iste in utero ceti, sic Jesus in corde terrae. In utroque remedium; majus ta-

viatio est, sicut ala de axilla, mala, de maxilla, talus, de taxillus. &

[11] Vide Matth. XII.

men in mari pietatis exemplum: quoniam exceperunt pisces, quem homines refutarunt (12), et quem homines crucifixerunt, pisces servarunt. Petrus quoque in mari titubabat, sed non labitur (13): et confessus in fluctibus, tamen negavit in terris. Itaque illic quasi devotus manu apprehenditur: hinc quasi oblitus, aspectu censorio convenitur.

VIII.

S. SYPRIANUS.

CHRISTIANORUM SPECTACULA.

(LIB. DE SPECTACULIS, P. 342 SQQ.)

Representationes teatrales, à christianis sunt fugiendae; per eas caro in spiritum predominat.

1. Fugienda sunt ista Christianis fide-

[12] Refutare, in sensu de repudiare.

[13] Vide Matth. XIV.

libus, ut jam frequenter diximus tam vana, tam perniciosa, tam sacrilega spectacula, a quibus et oculi nostri et aures essent custodiendae (1). Cito in hoc assuescimus, quod audimus, quod videmus. Nam, cum mens hominis ad vitia ipsa (2) ducatur, quid faciet, si abuerit exempla naturæ corporis lubrica, quæ sponte corrui? quid faciet, si fuerit impulsus? Avocandus est igitur animus ab istis.

Christianus spectacula meliora habet: opera creatoris mirabilia, universique organisatio miraculosa.

2. Habet Christianus spectacula me-

[1] Persona, vel obiectum contra quam aliquam rem servatur, est per prepositionem ab frequenter indicata: v.g. defendere aliquem ab hostibus: et in Cor, Nep. Gortynii templum magna cura custodiunt, non tam a ceteris, quam ab Hannibale [cap. 9.]

[2] Ipsa, pro per se.

liora, si velit, habet veras et profuturas voluptates, si se recognoverit. Et, ut omittam illa quæ nondum contemplari possunt, habet istam mundi pulchritudinem, quam videat atque miretur; solis ortum aspiciat, rursus occasum mutuis vicibus dies noctesque revocantem, globum lunæ temporum cursus incrementis suis decrementisque signantem, astrorum micantium choros et assidue de (3) summa mobilitate fulgentes, anni totius per vices summa de summo membra divisa (4), et dies ipsos cum noctibus per horarum spatia digestos, terræ molem libratam cum montibus, et proflua flumina cum suis fontibus, extensa maria cum suis fluctibus atque littoribus, interim constantem pariter summa conspi-

[3] De à causa, pro, vel de.

[4] Summa membra de summo divisa. Partes principales divisa per astrorum curriculum.

ratione (5) nexibusque concordiae extensum aerem aedium tenuitate (6) sua cuncta vegetantem, nunc imbres contractis nubibus profundentem, nunc serenitatem reflecta raritate revocantem, et in omnibus istis incolas proprios, in aere aves, in aquis pisces, in terra hominem. Haec, inquam, et alia opera divina sint Christianis fidelibus spectacula. Quod theatrum humanibus exstructum istis operibus poterit comparari? Magnis licet lapidum molibus exstruatur, cristae sunt montium altiores, et auro licet tecti laquearia resplendeant, astrarum fulgore vincuntur. Numquam humana opera mirabitur, quisquis se recognoverint filium Dei. Dejecit se de culmine

[5] Conspiratio, *in bonam partem dicitur.*

[6] Tenuitas, *per quam aer penetrat ubicumque.*

generositatis (7) suae, qui admirari aliquid praeter Dominum potest.

Sacra scriptura, rerum fidei spectaculum offert. Deum Creatorem et Patrem; peccatores punitos; justos salvos; interminabilem miraculorum seriem; quae Egypti exodium significat; deserti commorationem; tres pueros in formacem projectos; Daniel in lacu leonum; plurimas resurrectiones; demon sub pedibus Christi.

3. Scripturis, inquam, sacris incumbat Christianus fidelis; et ibi inveniet condigna fidei spectacula. Videbit instituentem Deum mundum suum, et cum ceteris animalibus hominis illam admirabilem fabricam, melioremque facientem (8). Spec-

[7] Generositas, *superior significatio de Generosus.*

[8] Facientem, *pro ne, quia dicere Fac-*

tabit mundum in delictis suis, justa naufragia, piorum praemia, impiorumque supplicia, maria populo siccata, et de petra rursus populo maria porrecta. Spectabit de coelo descendentes messes, non ex aratro impressas, flumina transitus siccos refractatis aquarum agminibus exhibentia. Videvit in quibusdam fidem cum igne luctantem, feras religione superatas et in mansuetudinem conversas. Intuebitur et animas ab ipsa etiam morte revocatas; considerabit etiam de sepulchris admirabiles ipsorum consumptorum jam ad vitam corporum reductas: et in his omnibus majus jam videbit spectaculum, diabolum illum, qui totum detriumphaverat (9) mundum,

—————
torem non habebit bonum effectum per assonantiam cum meliorem.

[9] Detriumphare, est verbum latinitalis Christianae. Numquam, ethnicos ma-

sub pedibus Christi jacentem. Quam hoc decorum spectaculum, fratres, quam jucundum, quam nescissarium, intueri semper spem suam, et oculos aperire ad salutem suam! Hoc est spectaculum, quod videtur etiam luminibus amissis: hoc est spectaculum, quod non exhibet praetor aut consul, sed qui est solus et ante omnia et super omnia, immo ex quo omnia, Pater Domine nostri Jesu Christi.

—————
gis detriumphamus, quam quum pro fidei obstinatione damnamur.